

та роботи «Школи педагогічної майстерності» низки занять щодо підготовки викладачів до формування ППК. Зазначена підготовка науково-педагогічних працівників, а також командирів структурних підрозділів до формування ППК майбутніх офіцерів-прикордонників повинна проводитись систематично, кожен навчальний рік у рамках методичної роботи ВВНЗ. Така необхідність пояснюється зміною викладачів загальновійськових і військово-спеціальних дисциплін за умов переходу курсантів з курсу на курс, плинністю кадрів та систематичною плановою ротацією офіцерського складу.

Висновки. Таким чином, розроблений, запропонований і перевірений у ході формувального експерименту комплекс заходів щодо впровадження обґрунтованих раніше педагогічних умов формування ППК в освітній процес ВВНЗ дозволить забезпечити якісну психолого-педагогічну підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності.

У ході подальших досліджень варто приділити увагу питанням адаптації і впровадження запропонованих умов та заходів в освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем.

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРА

УДК 378.035

Браніцька Тетяна Ромуальдівна,

доктор педагогічних наук,

завідувач кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Жаровська Олена Петрівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент, кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Актуальність дослідження. Емоційний інтелект (EI) уже визнано ключовим диференціатором у досягненні позитивних результатів в індивідуальній та суб'єкт-суб'єктній взаємодії. Його значення як навички буде

тільки зростати протягом наступного десятиліття, оскільки саме емоційний інтелект зараховують до найкращих навичок, необхідних для досягнення успіху на робочому місці до 2020-х [1]. Окрім того емоційний інтелект сприяє формуванню лідерських якостей, встановленню самосвідомості та самоуправління, управлінню відносинами в організації, розвитку командної культури та психологічної безпеки [3].

Аналіз останніх досліджень. Н. Кубарькова [2] зауважує, що лідер – це людина, що відіграє в групі ключову роль щодо спрямування, контролю та зміни діяльності інших членів групи щодо досягнення групових цілей. Окремі науковці визначають тип лідера за притаманними йому рисами – як особливий тип діяльності, наділений специфічними якостями (Е. Богардус, К. Бирд, В. Бінхам та ін.); інші виокремлюють тип ситуаційного лідера (Г. Персон, М. Белбін, П. Друкер, Е. Холландер, Р. Стогділл та ін.) – лідер як результат конкретної ситуації; окремо характеризують тип лідера, який виникає внаслідок ситуації очікування «лідер-послідовники» (К. Левін, Р. Липпит, П. Йеттон та ін.); «особистісно-ситуативний лідер» – особистість, наділена певним набором рис і поставлена в певні умови, в яких і здійснюється процес лідерства (М. Вебер, Г. Лебон, В. Парето та ін.); окремо науковцями розглядається «системна теорія лідерства» – лідерство як процес організації міжособистісних відносин в групі; лідер – суб'єкт управління цим процесом (Ф. Фідлер та ін.); у діяльнісному підході лідерство розглядається як: ступінь впливу особистості на членів групи і на групу в цілому (Л. Уманський), лідер як функція групи (Е. Кузьмін, І. Волков), лідер як результат дії об'єктивних факторів (рішення задачі групи в конкретній ситуації) і суб'єктивних чинників (особливості лідера як керівника групи) (Б. Паригін); за концепцією ціннісного обміну лідер характеризується як член групи, який володіє найбільшим ціннісним потенціалом, що забезпечує йому провідний вплив у групі (Р. Кричевський, М. Рижак) (Кубарькова, Н.В., 2012).

Мета наукової публікації – проаналізувати роль емоційного інтелекту у формуванні лідера.

Виклад основного матеріалу. Емоційний інтелект – це потужна риса ефективного лідерства, здатність розпізнавати та позитивно керувати емоціями в собі та інших. Емоційний інтелект можна використовувати для створення довіри, управління складними ситуаціями, формування стійкості, підвищення ефективності роботи команди та досягнення успіху [3].

Емоційний інтелект (EQ або EI) – термін, створений двома дослідниками – Пітером Салавой та Джоном Майєром – і популяризований Деном Големаном у однойменній книзі 1996 року. Науковці визначають емоційний інтелект EI або EQ як здатність: визнавати, розуміти та керувати власними емоціями; розпізнавати, розуміти та впливати на емоції інших. На практиці це означає усвідомлювати, що емоції можуть керувати нашою поведінкою та впливати на людей (позитивно і негативно). Потрібно навчитися керувати цими емоціями – як своїми, так і іншими – особливо, коли існує певний психологічний тиск або напружена відповідальна робота. Потреба в емоційному інтелекті виникає тоді, коли професія так чи інакше пов'язана з соціофактором, тобто передбачає спілкування типу «людина – людина» [4].

Існує певний набір характеристик особистості, який допомагає визначити приблизний рівень емоційного інтелекту. До основних складових емоційного інтелекту відносять:

- самосвідомість (фундамент емоційного інтелекту). Це здатність людини усвідомлювати свої емоції, вміти аналізувати і правильно їх тлумачити);

- вміння зберігати емоційний баланс (володіння собою в критичних ситуаціях). Володіти емоціями не означає пригнічувати їх у собі. Важливо відчувати і усвідомити свій емоційний стан і діяти відповідно до нього.

- соціальна свідомість (вміння розуміти оточуючих, взаємодіяти з урахуванням їхнього емоційного стану).

- управління стосунками (здатність будувати контакти та взаємодіяти зі співрозмовниками, враховуючи емоційний стан не окремо взятої людини, а цілого колективу). Людям з високим рівнем емоційного інтелекту (EI або EQ) притаманні такі риси як самодисципліна, відповідальність, вміння

приспосовуватися до навколишнього середовища. Низький рівень емоційного інтелекту характеризують невпевненість у всіх проявах, зайва самокритичність і нездатність до комунікації з оточенням [6].

Висновки. За таких обставин емоційний інтелект вкрай важливий, особливо у роботі викладачів, оскільки викладач має контролювати власні (особливо негативні) емоції та передбачити можливі емоції студентів з метою формування лідерських якостей та покращення суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Список використаної література:

1. Emotional intelligence (ei) is the essential skill in the future workplace. Відновлено з <https://virtual.ihhp.com/ei-is-the-essential-skill-in-the-future-orkplace/>
2. Кубарькова Н. В. Лидерские качества педагога: сущность и структура. Відновлено з <http://www.emissia.org/offline/2012/1772.htm>
3. Practical Emotional Intelligence. Harvard. Відновлено з <https://www.extension.harvard.edu/professional-development/programs/emotional-intelligence-leadership>
4. What is emotional intelligence? Відновлено з <https://www.ihhp.com/meaning-of-emotional-intelligence>
5. We all have a mix of 7 components – some are strong, some average, some weak Відновлено з <https://www.emotionalintelligencecourse.com/eq-components/>
6. Миронова Наталія. 4 складові емоційного інтелекту і чому він важливий. Відновлено з <https://kfund-media.com/azbuka-emotsijnogo-intelektu-4-osnovni-skladovi/>